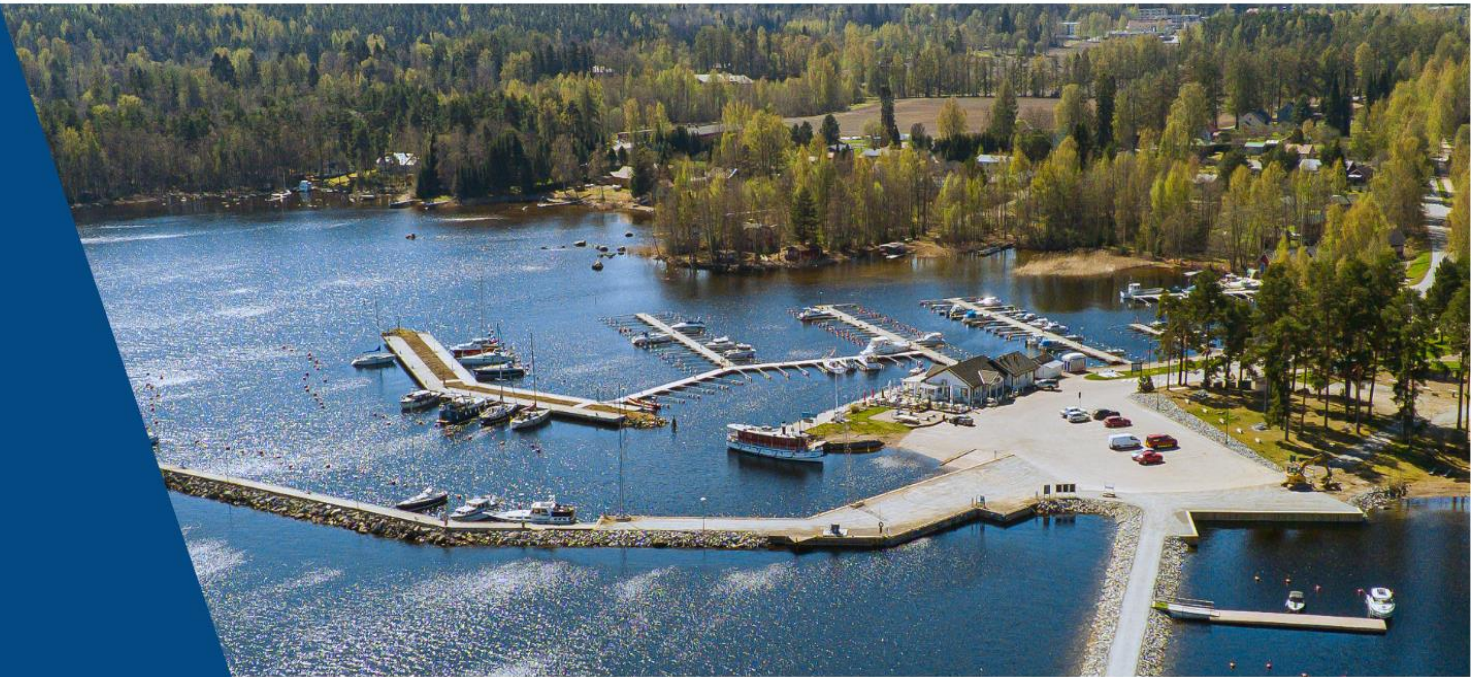

VALMIUSSUUNNITELMAN YLEINEN OSA

PADASJOEN KUNTA

JOHTORYHMÄ: 18.06.2024
KUNNANHALLITUS: 19.08.2024
KUNNANVALTUUSTO: 15.10.2024

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
2. Käsitteet	3
3. Elintärkeät toiminnot	6
4. Häiriötilanteiden hallinta	9
5. Poikkeusolojen vaikutukset	11
6. Valmiussuunnittelu ja varautuminen	13
6.1. Huoltovarmuus	13
6.2. Avainhenkilöstön hälyttämisyjärjestelyt	14
6.3. Varautumiskoulutus	15
6.4. Varautumisvelvoitteet ostopalveluissa	15
7. Johtaminen kriisitilanteessa	16
7.1. Kriisiviestintä	17
7.2. Tilannekuvan muodostaminen	18
8. Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö	20
9. Voimaantulo	21

1. JOHDANTO

Padasjoen kunta ylläpitää omaa turvallisuuttaan toimivalla normaaliolosuhteiden organisaatiolla sekä varautumalla valmiussuunnittelulla erilaisiin turvallisuustilanteisiin. Padasjoen kunnan varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoite on kunnan strategiaa tukien turvallisen ympäristön luominen, kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen. Padasjoen kunnan varautumistyötä johtaa kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset.

Tämä asiakirja on Padasjoen kunnan yleinen strateginen valmiussuunnitelma. Toimialoilla ja yhtiöillä ovat omat operatiiviset valmiussuunnitelmat, jotka ohjaavat valmiussuunnittelun käytännön toimenpiteiden toteuttamista. Lisäksi kunnalla on muita valmiussuunnitteluun liittyviä sisäisiä ohjeistuksia, jotka täydentävät operatiivista valmiussuunnittelua.

Padasjoen kunnan varautuminen perustuu seuraavaan lakipohjaan ja säädöksiin:

1. Valmiuslaki (1552/2011)
2. Pelastuslaki (379/2011)
3. Valtioneuvoston pelastustoimen asetus (407/2011)
4. Huoltovarmuuden turvaamislain (1390/1992)
5. Puolustusvoimalaki (551/2007)
6. Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018)
7. Vesihuoltolaki (119/2001)
8. Sähkömarkkinalaki (588/2013)
9. Padasjoen kunnan hallintosääntö

Padasjoen kunnan valmiussuunnittelu muodostuu tästä yleisestä osiosta ja viranomaistoiminnan julkisuuslain 24 §:n mukaisesti salassa pidettävistä liitteistä. Valmiussuunnitelman yleinen osa sisältää muun muassa kuvauksen kunnan varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, kunnan elintärkeiden toimintojen hoitamisen häiriö- ja poikkeusoloissa sekä toiminnan uhkatekijöiden kuvaamisen. Varautumisessa otetaan huomioon myös ulkoistetut palvelut sekä

yhteistyö elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa. Näin ollen kunnan varautumista täydentävät myös yhteistyöviranomaisten ja muiden välttämättömien toimijoiden valmiussuunnitelmat.

2. KÄSITTEET

Turvallisuustila tarkoittaa uhkan tasosta johtuvaa yhteiskunnan tilaa. Turvallisuustiloja on kolme: normaaliolot, häiriötilanne ja poikkeusolot.

Normaaliolot ovat yleensä vallitseva, arkinen olotila, johon kuuluvat myös tavalliset häiriöt, tapaturmat, onnettomuudet, tulipalot tai satunnaiset sähkökatkot. Normaalioloissa yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan ilman viranomaisten tavanomaisesta toiminnasta poikkeavaa toimivaltuuksien käyttöä. Normaaleiden olosuhteiden vallitessa luodaan pohja ja toimenpiteet häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaiselle toiminnalle.

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä. Häiriötilanteiden hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa sekä toimijoiden välistä viestintää. Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Häiriötilanteille on yhteistä odottamattomuus, voimakas vaikutus yhteisön toimintaan, nopea eteneminen ja nopean toiminnan vaatimus, laaja julkisuus sekä huonosti hoidettuna mahdollisuus vaikuttaa negatiivisesti organisaation maineeseen. Lisätietoja häiriötilanteista on taulukossa 1.

Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslain (1552/2011) 3§:n mukaista yhteiskunnan tilaa, jossa on paljon vakavia häiriöitä tai uhkia, että on tarpeen mahdollistaa viranomaisten tavanomaisesta poikkeava toimivaltuuksien käyttö. Poikkeusolojen voimassaolo vaatii valtioneuvoston ja presidentin yhteistoiminnassa tekemän päätöksen, jotta valmiuslain tai puolustustilalain mukaiset toimenpiteet otetaan käyttöön. Asetus hyväksytään tai kumotaan eduskunnassa. Asetus koskee koko maata tai sen osaa ja siinä määritellään, mitkä toimivaltuudet otetaan käyttöön. Asetus voi olla voimassa enintään kuusi kuukautta. Valtioneuvosto ja ministeriöt johtavat, valvovat ja yhteensovittavat poikkeusolojen varautumista. Valmiuslain (1552/2011) mukaiset poikkeusolojen edellytykset ovat kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 1. Häiriötilanteet

HÄIRIÖTILANTEET
<ul style="list-style-type: none">• Palvelutoiminnan häiriöt
<ul style="list-style-type: none">• Vakavat onnettomuudet ja henkilövahingot
<ul style="list-style-type: none">• Sodan ajan uhka
<ul style="list-style-type: none">• Tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat
<ul style="list-style-type: none">• Talouteen ja rahoitukseen liittyvät ongelmat
<ul style="list-style-type: none">• Oman organisaation virheet ja niistä aiheutuva negatiivinen julkisuus
<ul style="list-style-type: none">• Muut mahdolliset häiriötilanteet

Taulukko 2. Poikkeusolot

POIKKEUSOLOT
<ul style="list-style-type: none">• Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
<ul style="list-style-type: none">• Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
<ul style="list-style-type: none">• Väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
<ul style="list-style-type: none">• Erityisen vakava suuronnettomuus, tällaisen suuronnettomuuden välitön jälkitila
<ul style="list-style-type: none">• Vaikutuksiltaan erittäin vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti

Kriisijohtaminen tarkoittaa häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtamista, joka pyritään toteuttamaan mahdollisimman samankaltaisena kuin normaalioloissa.

Jatkuvuudenhallinta tarkoittaa johdon ohjauksessa tapahtuvaa kokonaisvaltaista prosessia, jonka tavoitteena on ehkäistä mahdollisia toiminnan häiriöitä sekä pienentää häiriöiden vaikutuksia toimintaan ja turvata organisaation keskeisten toimintojen mahdollisimman nopea uudelleenkäynnistyminen häiriöiden jälkeen.

Valmiussuunnittelu on valmiuslain (1552/2011) 12 §:n mukaisesti viranomaisille pakollista ja laki velvoittaa viranomaiset varautumaan järjestämään toiminnot myös poikkeusoloissa niin hyvin kuin mahdollista. Valmiussuunnittelu mahdollistaa viranomaisen mahdollisimman tavanomaisen toiminnan normaalioloissa sekä häiriötilanteissa, että poikkeusoloissa.

Varautuminen on osa kunnan normaaleja jokapäiväisiä toimintoja, jolla pyritään turvaamaan toimintojen jatkuminen mahdollisimman häiriöttömänä myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelma muodostaa pohjan kunnan varautumistoiminnalle.

VSS tarkoittaa siviiliväestön suojelutoimintaa, johon syntyy tarve aseellisen hyökkäyksen takia. Väestön siviilisuojelussa pyritään suojaamaan siviiliväestö, auttamaan selviytymään sekä luodaan välttämättömät edellytykset selviytymiselle.

3. ELINTÄRKEÄT TOIMINNOT

Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot toimivat lähtökohtana valmiussuunnittelulle. Elintärkeät toiminnot ovat yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömiä eli kaikissa tilanteissa ylläpidettäviä toimintakokonaisuuksia. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot voivat ulottua lakisääteisten tehtävien lisäksi osin tehtäviin, joihin ei ole määriteltävissä yhtä tiettyä vastuutahoa. Valtioneuvostossa vuonna 2017 tehty periaatepäätös yhteiskunnallisesta turvallisuusstrategiasta (YTS) ohjaa varautumisen kansallisia periaatteita. Yhteiskunnallisessa turvallisuusstrategiassa on määritelty yhteiskunnan seitsemän elintärkeää toimintoa, jotka tulee ottaa huomioon kaikessa suunnittelussa. Nämä elintärkeät toiminnot ovat esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Elintärkeät toiminnot

ELINTÄRKEÄT TOIMINNOT
1. Johtaminen
2. Väestön toimintakyky ja palvelut
3. Talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus
4. Henkinen kriisinkestävyys
5. Sisäinen turvallisuus
6. Puolustuskyky
7. Kansainvälinen ja EU-toiminta

Kunnan elintärkeitä toimintoja ovat näistä seitsemästä toiminnoista toiminnot 1–4:

- 1. Johtaminen** luo pohjan kaikelle varautumistoiminnalle ja muiden toimintojen turvaamiselle. Hyvän johtamisen edellytyksiä ovat johtovastuiden selkeys, toimivaltaisen viranomaisen päätöksentekokyky, toimijoiden välinen roolitus, yhteistoiminta, tiedon

jakaminen sekä tilannekuvan kartoittaminen.

2. **Väestön toimintakyky ja palvelut** turvataan keskeisten peruspalveluiden ylläpitämisellä. Peruspalveluilla on merkittävä rooli väestön itsenäisessä selviytymisessä erilaisissa tilanteissa. Keskeisten palveluiden häiriötön toiminta pyritään turvaamaan tilanteessa kuin tilanteessa.
3. **Talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus** ovat keskeisiä tekijöitä elintärkeiden toimintojen ylläpitämisessä. Varautumisella turvataan elintärkeille toiminnoille välttämättömät taloudelliset, infrastruktuurilliset ja huoltovarmuuteen liittyvät tekijät.
4. **Henkinen kriisinkestävyys** tarkoittaa kykyä kriisitilanteiden henkisten paineiden kestämiseen ja vaikeuksilta selviytymiseen. Henkisellä kestävyydellä voidaan edistää erilaisista kriiseistä toipumista. Käytännössä henkisen kestävyuden rakentaminen ja ylläpitäminen ovat eri hallinnonalojen välistä pitkäjänteistä yhteistyötä.

Elintärkeiden toimintojen toteuttaminen pyritään turvamaan kaikissa turvallisuustilanteissa. Kuitenkin häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa mahdollisesti joudutaan keskittymään tiettyjen toimintojen tuottamiseen ja toisten toimintojen supistamiseen. Toimintojen priorisoinnissa ensimmäisenä ovat elintärkeiden lakisääteisten tehtävien tuottaminen, toisena muiden lakisääteisten tehtävien tuottaminen ja kolmantena vapaaehtoiset tehtävät. Elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyy vahvasti riskien arviointi. Riskien arvioinnilla saavutetaan ymmärrys mahdollisesta toimintaan vaikuttavasta häiriöstä, ja näin riskeihin voidaan varautua. Sisäministeriö on määritellyt kansallisessa riskiarviossa kunnan toimintoihin kohdistuvat mahdolliset uhat vuonna 2023, jotka ovat koottu taulukkoon 4.

Taulukko 4. Mahdolliset uhat

MAHDOLLISET UHAT
1. Voimahuollon häiriö
2. Tieto- ja viestintäteknologian häiriö
3. Päivittäistavaranhuollon häiriö
4. Kuljetusten häiriintyminen
5. Peruspalvelutoiminnan häiriintyminen
6. Pandemia tai muu laaja-alainen tartuntatilanne
7. Väestön turvallisuutta vaarantava teko
8. Suuronnettomuus
9. Laajamittainen maahantulo
10. Rahoitusjärjestelmän häiriö

4. HÄIRIÖTILANTEIDEN HALLINTA

Toimintojen jatkuvuuden turvaamiseksi normaalissa arjen toiminnassa tapahtuvien häiriötilanteiden hallinnan yhtenä perusajatuksena on, että toimenpiteet häiriön osalta käynnistetään ajoissa, ennakoidaan tilanteen kehittyminen ja riittävien voimavarojen varaaminen. Tavoitteena on toimia alkumerkeistä lähtien etupainotteisesti ja riittävän voimakkaasti, sekä tarvittaessa toimenpiteitä voidaan purkaa. Myös viestinnällä on keskeinen merkitys häiriötilanteiden hallinnassa. Siten häiriötilanne- ja poikkeusolojen viestintävalmiuden kehittäminen on erottamaton osa valmiussuunnittelua. Häiriötilanteissa noudatetaan laillisuusperiaatetta ja säädettyä toimialajakoa. Häiriötilanteiden hallinnan yleiset toimintatavat ovat koottu taulukkoon 5.

Taulukko 5. Häiriötilanteiden hallinta

HÄIRIÖTILANTEIDEN HALLINTA
<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan asukkaiden ja siellä oleskelevien turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Häiriötilanteiden muiden seurausten minimointi oikea-aikaisilla ja oikein mitoitetuilla vastatoimenpiteillä
<ul style="list-style-type: none"> • Kunnallisten toimijoiden johtamis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen
<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan toimintojen ja muiden alueella toimijoiden toiminnan yhteensovittaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan tuottamien elintärkeiden toimintojen ja palveluiden tuottamisen edellytysten varmistaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko
<ul style="list-style-type: none"> • Pelastustoiminnan ja muiden tarvittavien toimintojen tehokkaan suorittamisen tukeminen osoittamalla kalusto-, henkilöstö- ja tilaresursseja sekä pelastustoimen että muiden viranomaisten avuksi
<ul style="list-style-type: none"> • Häiriötilanteen akuutin vaiheen jälkeen toipumisvaiheessa liittyvä päätöksenteko esimerkiksi resurssien käytöstä, ja toipumistoimenpiteiden yhteensovittaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Jatkuva yhteydenpito ja tiedon välittäminen viranomaisiin ja muihin toimijoihin eri

hallinnon tasoilla ja –aloilla, mukaan lukien yhteistoiminta muiden kuntien ja ylikunnallisten toimijoiden kanssa sekä elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen kanssa

- Tilannetietojen kokoaminen, välittäminen ja analysointi sekä tilannekuvan muodostaminen kunnan alueelta yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja tahojen kanssa
- Tilanteen edellyttämän oikea-aikaisen viestinnän organisoiminen ja toteutus omalle henkilöstölle sekä kansalaisille
- Ohjeiden antaminen väestölle esimerkiksi muuttuvista palveluista
- Tilanteen mukainen uutistiedottaminen

5. POIKKEUSOLOJEN VAIKUTUKSET

Poikkeusoloihin varautuminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011). Poikkeusoloissa kunnan tehtävät painottuvat eri tavalla kuin normaalioloissa. Toiset tehtävät lisääntyvät ja toiset tehtävät vähenevät, käyvät tarpeettomaksi tai mahdottomiksi hoitaa. Valtioneuvoston määräyksillä kunnalle voidaan poikkeusoloissa antaa kokonaan uusia tehtäviä, jotka normaalioloissa eivät kunnalle kuulu. Näiden toimien tavoitteena on turvata väestön toimeentulo ja elinmahdollisuudet.

Poikkeusoloissa valtuusto voidaan kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä. Jos valtuustoa ei saada koolle päätösvaltaisena ja edellytetään välitöntä päätöksentekoa, on kunnanhallituksella oikeus päättää valtuuston päätettäviksi säädetyistä asioista. Tämä koskee myös toimivallan siirtämistä. Nämä päätökset on saatettava mahdollisimman pian valtuuston päätettäväksi.

Padasjoen kunnan hallintosäännön luvun 7 mukaan kunnanjohtaja voi käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa päätösvaltaa poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa kunnan palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi välttämättömän syyn vuoksi. Myös toimialajohtajat voivat käyttää poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa poikkeavaa päätösvaltaa kunnan toimintojen turvaamiseksi välttämättömän syyn vuoksi, ellei kunnanjohtaja päätä asiasta. Lisäksi poikkeusoloissa päätöksenteon turvaamiseksi voidaan ottaa käyttöön myös muita normaaleista päätöksentekomenetelmistä poikkeavia tapoja.

Poikkeusolojen aikaisia valmiustiloja ovat **perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius:**

- **Perusvalmius on** valmiustila, jota ylläpidetään normaalioloissa. Se edellyttää määräysten mukaista suunnitelmavalmiutta, toiminnallisia valmiuksia sekä ennakkojärjestelyjä häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

- Valmiuden kohottamisen toimenpiteitä nimitetään **tehostetuksi valmiudeksi**. Tehostetussa valmiudessa ylläpidetään tilannekuvaa ja jatkuvaa johtamis- ja häiriötilanneviestinnän valmiutta sekä tehostetaan toimintaa erilaisin resurssivarauksin, joiden tarkoituksena on hallita uhkaava tai syntyvä tilanne.
- **Täysvalmius** on valmiustila, jossa kaikki voimavarat on otettu käyttöön erityis- tai häiriötilanteen tai poikkeusolojen aiheuttamien vaikutusten ehkäisemiseksi ja niistä selviytymiseksi. Täysvalmiuden aikana valmiuslaki mahdollistaa yhteiskunnan yleisten ja yksityisten voimavarojen käytön tarkoituksenmukaisimmilla tavoilla.

6. VALMIUSSUUNNITTELU JA VARAUTUMINEN

Padasjoen kunta varautuu valmiussuunnittelulla häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Varautuminen sisältää normaaliolojen vallitessa erilaisten toimenpiteiden tekemistä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalle. Padasjoen kunta kiinnittää huomiota varautumiseen erityisesti huoltovarmuuden, avainhenkilöiden hälyttämisyjärjestelyiden, varautumiskoulutuksen ja ostopalveluiden varautumisvelvoitteiden huomioimisen kautta.

6.1. HUOLTOVARMUUS

Varautuminen on osa normaalia organisaation toimintaa ja siitä aiheutuvat kustannukset sisällytetään toiminta- ja taloussuunnitelmiin sekä talousarvioiden toiminta- ja investointimenoihin. Padasjoen kunta ylläpitää normaalioloissa huoltovarmuutta kriisitilanteiden varalle. Normaaliolojen vallitessa poikkeusoloihin varautuminen huoltovarmuuden kannalta tarkoittaa henkilöstön ja sidosryhmien ohjausta, valistusta ja neuvontaa poikkeusolojen valmiuteen varautumista varten.

Pelastuslain (379/2011) 2 §:n mukaan kuntien tulee pyrkiä ennaltaehkäisemään onnettomuuksia, rajoittaa vahinkoja sekä rakentaa ja ylläpitää väestönsuojia. Lakisääteisten vaatimusten mukaisesti kunta huolehtii henkilö-, tila- ja ajoneuvovarauksista erilaisten kriisitilanteiden varalle. Työnantaja voi varata henkilöstönsä jäseniä kriittisiin töihin myös poikkeusoloissa. Tällöin työntekijän sodan ajan tehtävä on toimia työnantajansa palveluksessa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi. Asevelvollisuuslain 89 § määrittää milloin henkilö voidaan jättää palvelukseen kutsumatta yleisen tai sotilaallisen edun vuoksi. Puolustusvoimien aluetoimistot ratkaisevat asevelvollisia koskevat varaushakemukset. Varaushakemuksen tekee työnantaja. Henkilövaraamisesta käytetään myös lyhennettä VAP. Siviilipalveluskeskus ratkaisee siviilipalvelusvelvollisia koskevat varaushakemukset. Kunnan johtoryhmä tekee esitykset varattavista henkilöistä puolustusvoimien Hämeen aluetoimistolle osana normaalia varautumistoimintaa.

Kriisitilanteissa pyritään käyttämään hyödyksi päivittäisessä käytössä olevaa omaisuutta ja materiaaleja. Poikkeusoloja varten hankitaan välttämätöntä materiaalia, joka varastoidaan normaaliaikana. Toimialat vastaavat oman toimialansa osalta valmiusvaraston hankinnasta ja ylläpidosta. Kalusto ja tilavaraukset ratkaistaan yhteistyössä puolustusvoimien ja muiden kalusto- ja tilavarauksiin oikeutettujen viranomaisten kanssa. Kunta huolehtii myös tarvittavasta väestön siviilisuojelumateriaalista kiinteistökohtaisesti.

Poikkeusoloissa on varmistettava päivittäistavarahuollon toimivuus yhdessä muiden viranomaisten kanssa. Päivittäistavarahuollon takaamiseksi kunta varautuu huolehtimaan päivittäistavarahuollosta poikkeusaikana. Lisäksi kunta varautuu palvelutuotannon turvaamiseen varavoiman hankkimisella. Varavoiman valmiuden ylläpitämisestä huolehtii kunnan tekninen toimi.

6.2. AVAINHENKILÖSTÖN HÄLYTTÄMISJÄRJESTELYT

Kunta on suunnitellut avainhenkilöiden hälyttämisen- ja informointijärjestelyt sekä normaaliolojen häiriötilanteiden että poikkeusolojen varalle. Toimialoilla ovat varallaolojärjestelmät kriittisten toimintojen turvaamiseksi. Kunnan työntekijöille ovat nimitetty varahenkilöt ja sijaisjärjestelyihin on kiinnitetty huomiota. Kunta on yhteydessä muihin viranomaisiin muun muassa sään tilannekuvasta ja lähestyvistä säähäiriöistä.

Äkillisesti syntyvässä kriisitilanteessa kunkin tulee viipymättä ilmoittaa kriisitilanteesta esihenkilölleen ja edelleen tarvittaessa kunnan johdolle ja viestinnästä vastaavalle. Kunnan sisäisillä ohjeilla varmistetaan, että hälytyksen saatuaan kuka tahansa johtoryhmän jäsenistä kykenee käynnistämään tarvittavat ensitoimenpiteet kriisitilanteen hallinnassa. Toimialat suunnittelevat itse oman hälytyskaavionsa. Kriisitilanteessa kunnan johtoryhmän voi kutsua koolle kunnanjohtaja ja hänen estyneenä hallinto-, sivistys- tai tekninen johtaja. Toimialojen johtajilla ovat sijaishenkilöt, jotka kutsutaan tilanteen vaatiessa johtoryhmätyöskentelyyn mukaan.

6.3. VARAUTUMISKOULUTUS

Poikkeusolojen johtoryhmä osallistuu koulutuksen järjestäjien koulutustilaisuuksiin valmiussuunnittelun ja varautumisen perusvalmiuden saavuttamiseksi. Normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toimintojen suorittamiseen varattua henkilöstöä koulutetaan paikallisesti järjestettävissä koulutustilaisuuksissa. Kunnan johtoryhmä ja tarvittavat henkilöt osallistuvat maakunnallisiin valmiusharjoituksiin. Maakunnallisten harjoitusten yhteydessä päivitetään kunnan omat valmiussuunnitelmat sekä varmistetaan tarvittava toimintaryhmien henkilöstö. Kunta kouluttaa myös omaa henkilöstöään häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten henkilöstön osaamisen takaamiseksi kriisitilanteissa.

6.4. VARAUTUMISVELVOITTEET OSTOPALVELUISSA

Valmiuslain 12 §:ssä säädetty varautumisvelvoite koskee vain julkisen hallinnon tehtävien hoitamista. Näin ollen varautumisvelvoite ei koske yksityisiltä toimijoilta ostettuja palveluja. Julkinen hallinto ei voi vetäytyä velvoitteestaan, vaan varautuminen on hoidettava kaikissa tilanteissa. Tämän vuoksi ostopalvelu- ja muihin sopimuksiin on otettava ehtoja palvelujen turvaamisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tavaroiden ja palveluiden toimittamista koskevissa sopimuksissa on aina arvioitava tarve erityismainintaan toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Sopimuksissa voidaan soveltaa esim. Huoltovarmuuskeskuksen laatimia mallilausekkeita, joita se on laatinut hankinta- ja yhteistyösopimuksia varten. Ulkoistettujen toimintojen toimivuus ja käytettävyys on varmistettava valvonnalla ja yhteisharjoituksin.

7. JOHTAMINEN KRIISITILANTEESSA

Kunnan johtaminen lakien ja hallintosäännön mukaan muodostaa toiminnan perustan kaikissa olosuhteissa. Poliittiset toimielimet kutsutaan koolle lain edellyttämällä tavalla. Tarvittaessa kunnan toiminnasta vastaavat valtuusto, hallitus ja muut toimielimet. Kunnan toiminnan lähtökohtana on, että varautuminen on osa normaalia toimintaa ja johtamista. Kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista häiriötilanteissa, tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein. Varautumisesta ja kriisijohtamisesta vastaavat ne toimijat, joiden velvollisuutena on muutoinkin kunnan velvoitteiden ja toiminnan hoitaminen. Kriisijohtaminen jakautuu **normaaliolojen häiriötilanteiden johtamiseen** sekä **poikkeusolojen johtamiseen**.

Normaaliolojen häiriötilanteiden johtaminen toteutetaan kunnan normaalin toiminnan mukaisesti kunkin toimialan tehtävien, toimivaltuuksien ja vastuiden mukaisesti. Mikäli normaaliolojen häiriötilanteen hoitaminen edellyttää usean hallinnonalan tai viranomaistahojen yhteistyötä, toteutetaan tilanteen johtaminen kunnan johtoryhmän toimesta. Tilanteen vaatiessa kunnanjohtaja voi täydentää normaaliolojen johtoryhmää, jolloin puhutaan laajennetun johtoryhmän toiminnasta.

Poikkeusolojen johtaminen pyritään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman pitkälti normaaliolojen mukaisesti. Johtamisessa tulee kuitenkin huomioida poikkeusolojen erityisvaatimukset muun muassa tilannetietoisuuteen ja henkilöstön käyttöön muissa tehtävissä. Poikkeusolojen johtoryhmä on kunnan normaaliajan johtoryhmää vastaava kokoonpano. Tarvittaessa poikkeusolojen johtoryhmän kokoonpanoa laajennetaan, mikäli tilanne niin edellyttää. Pelastuslain 64 §:n mukaisesti poikkeusoloja varten kunta varautuu perustumaan poikkeusoloihin soveltuvan johtokeskuksen. Johtokeskuksen tarkoituksena on turvata poikkeustilanteen johtaminen, tilannekuvan ylläpitäminen, yhteydenpito sidosryhmiin, pelastustoiminnan tukeminen, tiedottaminen ja kuntalaisten ohjaaminen sekä omatoimisen suojelun johtaminen. Kriisitilanteen aikaisten johtamisedellytysten turvaamiseksi on johtokeskuksen sähkönsaanti mahdollisuuksien mukaan turvattava.

7.1. KRIISIVIESTINTÄ

Kriisitilanteessa ihmisten tiedon tarve kasvaa. Mitä nopeammin ja avoimemmin tiedotetaan, sitä vähemmän väärät tiedot ja huhut leviävät. Kriisiviestinnän päätehtävänä on varoittaa tapahtuneesta, antaa toimintaohjeet lisävahinkojen välttämiseksi, estää huhujen leviäminen ja auttaa organisaatiota palautumaan normaalitilaan. Kriisitilanteessa noudatetaan Padasjoen kunnan kriisiviestintäsuunnitelmaa. Normaalioloissa huolehditaan erilaisten kriisin aikaisten viestimien toimivuuden varmentamisesta. Kriisiviestintäsuunnitelman ohella kunnan johtoryhmä huolehtii yhteistyöstä muiden viranomaisten sekä siitä, että kuntalaisia tiedotetaan kriisitilanteissa. Keskeiset luottamushenkilöt informoidaan riittävältä osin samoilla keinoilla kuin muutkin kunnan toimijat. Poikkeustilanteen jatkuessa pidetään kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajat tilannekuvan mukaan ajan tasalla erillisin tiedottein.

Kriisitilanteissa viestintävastuut ovat niillä henkilöillä, joilla ne ovat normaalistikin, mutta tarvittaessa on varauduttava vahvistamaan viestintäorganisaatioita tilanteen vaatimalla tavalla. Valmius häiriötilanteiden viestinnän hoitamiseen on oltava kaikkina kellonaikoina. Kunnan tehtävänä on viestiä kriisitilanteen aiheuttamista toimenpiteistä ja niiden muutoksista. Kriisiviestinnässä tulee myös varautua tilanteisiin, joissa sähköä ei ole ja tietoverkot eivät toimi. Pitkäkestoisessa sähkö- tai puhelinliikenteen katkoksessa asiakaspalvelua ja viestintää keskitetään paikkoihin, joissa yhteydet ovat kunnossa. Häiriötilanne- ja poikkeusolojen viestinnässä voidaan käyttää tarvittaessa vaaratiedotteita. Vaaratiedotteet on toimitettava aina pelastus- tai poliisiviranomaisen kautta.

7.2. TILANNEKUVAN MUODOSTAMINEN

Kriisijohtaminen on jatkuvaa toimintaa, jossa muodostetaan ja ylläpidetään tarvittava tilannetietoisuus seuraamalla häiriötilanteen tai poikkeusolojen kehittymistä, tehdään tarvittavat päätökset tilanteen vaatimista toimenpiteistä sekä edelleen seurataan toteutettavien toimenpiteiden vaikuttavuutta. Tilannekuvan muodostamisen prosessi koostuu tiedon keräämisestä, informaation kokoamisesta, luokittelusta ja analysoinnista sekä analysoidun tiedon oikea-aikaisesta jatehokkaasta jakamisesta sitä tarvitseville. Tilannekuvan luominen on tilanteen hallintaan osallistuvien toimivaltaisten viranomaisten tehtävä. Tilannekuvan luomisen keskeiset kysymykset ovat koostettu taulukkoon 6.

Taulukko 6. Tilannekuvan luominen

TILANNEKUVAN LUOMINEN
1. Mitä on tapahtunut?
2. Ketkä ovat aktiivisia toimijoita tilanteessa?
3. Mistä häiriötilanne johtuu?
4. Mitkä ovat häiriötilanteen vaikutukset yhteisölle yleisesti?
5. Mitkä ovat häiriötilanteen vaikutukset omalle toiminnalle lyhyellä ja pitkälläaikavälillä häiriön mahdollisesti pitkittyessä?
6. Tilanteen kehittymisen vaihtoehdot?
7. Mitä toimenpiteitä häiriötilanteen hallitsemiseksi olisi syytä toteuttaa?
8. Mitä muut toimijat tekevät tilanteessa?
9. Ovatko omat resurssit riittäviä?
10. Onko muita resursseja mahdollisesti käytettävissä ja miten niitä saadaan käyttöön?
11. Resurssien jakaminen ja priorisointi?

12. Keneltä me tarvitsemme tietoa ja ketkä tarvitsevat tietoa meiltä?

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa kunnan omaa tilannekuvaa ylläpitää johtoryhmä. Tilanpäiväkirja on tilannekuvaseurannan toteuttamisen työkalu. Tilanpäiväkirjassa luetteloidaan riittävällä tarkkuudella häiriö- ja poikkeustilanteissa suoritettut toimenpiteet tiettyyn aikaan sitoen, jotta johtamisratkaisut ovat myöhemmin arvioitavissa ja selitettävissä. Koottava tilannekuva ja sen avulla muodostettava tilannetietoisuus toimivat pohjana kunnan omalle päätöksenteolle. Organisaation omia tarpeita varten muodostettavasta tilannekuvasta on erotettava muille organisaatioille välitettävä tilannekuva, joka voi raporttimuotoinen, analysoitu yhteenveto omasta toiminnasta ja häiriötilanteen tai poikkeusolojen vaikutuksista.

8. VIRANOMAIS- JA SIDOSRYHMÄYHTEISTYÖ

Padasjoen kunnan tulee varautua ja yhteensovittaa valmiussuunnittelua muiden viranomaisten sekä keskeisten sidosryhmien kanssa. Padasjoen kunnan kannalta tärkeitä viranomaistahoja ja sidosryhmiä sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että poikkeusoloissa ovat:

1. Aluehallintoviranomainen (AVI)
2. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöviranomainen (ELY – keskus)
3. Puolustusvoimat
4. Päijät-Hämeen hyvinvointialue
5. Päijät-Hämeen poliisilaitos
6. Päijät-Hämeen muut kunnat
7. Padasjoen alueen kyläyhdistykset
8. Padasjoen Yrittäjäyhdistys ry
9. VAPEPA/Punainen Risti
10. MTK-Padasjoki
11. Paikalliset yritykset (apteekki, kaupat, huoltoasemat, tiedostusvälineet)
12. Paikalliset kolmannen sektorin muut toimijat

9. VOIMAANTULO

Tämä Padasjoen kunnan valmiussuunnitelman yleinen osa tulee voimaan 15.10.2024 alkaen. Valmiussuunnitelman yleinen osa tuodaan kunnanvaltuuston käsittelyyn, kun kunnan toiminnassa tapahtuu muutoksia, jotka edellyttävät tämän valmiussuunnitelman yleisen osan päivittämistä.